

Ключевые слова: *портфель проектов, инновации, стойкость к рискам, матрица, информационная стойкость, категория, качество*

It is investigated the requirements for qualitative and quantitative analysis of innovative projects portfolio for selection them to development program or multistage transformation of company. A qualitative selection is suggested to begin with placing of projects in matrix of the combined criterion. It is suggested a tool for such analysis that simultaneously considers risk resistibility of project, its quality and their correlation. It

is presented a matrix calculations resistibility of the project's risk, taking into account the previous procedure of standardization and risk assessment. It is proved an equalizing of information resistibility and its quality. It is constructed a matrix of „Risk resistibility – Information resistibility.

Keywords: *portfolio of project, innovation, risk resistibility, matrix, information resistibility, category, quality*

Рекомендовано до публікації докт. техн. наук В.О. Петренко. Дана надходження рукопису 16.12.10

УДК 65.012.32

**Ю.О. Кахович, канд. екон. наук,
К.С. Янко**

Академія митної служби України, м. Дніпропетровськ,
Україна, e-mail: foryuliamail@rambler.ru

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

**Yu.O. Kakhovych, Cand. Sc. (Econ.),
K.S. Yanko**

Customs academy of Ukraine, Dnipropetrovsk, Ukraine,
e-mail: foryuliamail@rambler.ru

PRODUCT INSPECTION AT ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF MODERN ECONOMY

Розглянуто питання управління якістю продукції. Досліджено питання використання підприємствами системи контролю якості продукції. Проведено порівняльний аналіз системи загального управління якістю та традиційного контролю якості. Зазначено переваги загального управління якістю. Виявлено особливості забезпечення якості продукції та їх вплив на ефективність виробництва. Визначено необхідність загальної системи управління якістю в сучасних умовах.

Ключові слова: *якість, продукція, конкурентоспроможність, контроль, система управління якістю, стандарт*

Постановка проблеми. Одним з найважливіших чинників зростання ефективності виробництва є покращення рівня якості продукції. Покращення рівня якості продукції в умовах ринкової економіки є вирішальною умовою її конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Важливим елементом ринкового механізму є конкуренція. Одним із методів конкурентної боротьби є покращення рівня якості продукції або послуг, які надає підприємство. За рахунок покращення рівня якості продукції підприємство намагається привабити більшу кількість покупців і тим самим збільшити свій прибуток. Величина прибутку залежить від масштабності продажів продукції, тому для підприємства важливо збувати свою продукцію не тільки на внутрішньому ринку, але й на зовнішньому. Міжнародна конкуренція сприяє збалансованому розвитку світового ринку, а також позитивно впливає на стан економіки держави-учасника світового ринку. Вихід на світовий ринок надає безліч переваг, які стимулюють економічне зростання. Завдяки виходу на світовий ринок країни отримують можливість розвивати міжнародну спеціалізацію та кооперацію.

Якість продукції належить до найважливіших критеріїв оцінки ефективності функціонування підприємства в умовах відносно насиченого ринку і переважаною нецінової конкуренції. Покращення технічного рівня підприємства і рівня якості продукції визначає темпи науково-технічного прогресу і зростання ефективності виробництва в цілому, істотно впливає на інтенсифікацію економіки, конкурентоспроможність вітчизняних товарів і рівень життя населення країни.

Збільшення об'єму виробництва високоякісних товарів українськими підприємствами насамкінець повинно привести до інтенсифікації економіки, зростання платоспроможності населення, підвищення конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках. Сучасним підприємствам необхідно ефективно використовувати економічні, організаційні та правові важелі впливу на процес формування, забезпечення і підтримки необхідного рівня якості на всіх стадіях життєвого циклу товару. Саме тому підприємствам необхідно вводити комплексний підхід управління якістю продукції.

Процес підвищення рівня якості продукції потребує управління, а управління якістю – це, в першу чергу, управління персоналом, в основі якого лежать людські стосунки.

Основну роль у процесі управління якістю відіграє держава, так як вона повинна забезпечити підприємства національними стандартами якості, які б відповідали міжнародним, щоб продукція українського виробника могла експортуватися в інші країни світу.

Проблема забезпечення належного рівня якості продукції є комплексною: соціальною, економічною, науковою та технічною. Вирішувати дану проблему мають висококваліфіковані спеціалісти, службовці, вчені, які знаються на сучасних методах управління якістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі приділяється значна увага управлінню якістю продукції. Теоретичні та практичні питання якості розглядаються в роботах вітчизняних учених, таких як О. Василенко, В. Покотилова, Г. Зоріна, Н. Резанова, В. Сторожук, В. Черномаз, М. Шаповал, Л. Швайко, О. Шевченко, Е. Шубіна, та інші, так і іноземних вчених М. Девіс Стівена, Р. Уотермена, Дж. Харингтона, М. Хаммера, А. Чарнса, У. Купера, Ф. Кросбі.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених цій проблемі, недостатньо розробленими та висвітленими в економічній науці залишаються питання взаємозв'язку якості продукції з якістю управління підприємством.

Постановка завдання. Метою даної роботи є дослідження необхідності впровадження контролю якості продукції на підприємстві, як єдиної комплексної системи управління якістю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ДСТУ ISO 9000-2001: „Якість – це ступінь, до якого сукупність власних характеристик задовольняє потреби або очікування, загальнозрозумілі або обов'язкові“ [1].

Згідно цього визначення управління якістю буде здійснюватися тільки на оперативному рівні без розкриття стратегічних аспектів. Безперечно, в управлінні якістю є операції, які виконуються на оперативному рівні (наприклад, виявлення та усунення невідповідностей продукції стандарту в процесі конкретної технологічної операції). Але, в той же час, управління якістю обов'язково повинно включати стратегічні плани, без розробки яких неможлива і оперативна діяльність.

Потреби виникають через відчуття незадоволеності вимог споживача, необхідних для його нормальної життєдіяльності. Виробник має орієнтуватись не просто на задоволення потреб споживачів, а на задоволення саме платоспроможного попиту, який є результатом його потреб. У визначенні якості продукції поняття потреб є вихідним.

Управління якістю на підприємстві повинно представляти собою безперервний процес впливу на виробництво шляхом послідовної реалізації логічно взаємопов'язаних дій з метою забезпечення якості продукції.

Сучасне управління якістю повинно виходити з положення, що діяльність з управління якістю не може бути ефективною після того, як продукція вже була виготовлена, як це відбувається при контролі

якості продукції. Управління якістю повинно реалізовуватися на всіх стадіях виробництва, починаючи з планування, і закінчуючи продажем продукції на полицях у місцях збуту.

На якість продукції впливають різні типи факторів: випадкові та очікувані, внутрішні та зовнішні, об'єктивні та суб'єктивні. Для запобігання негативного впливу цих факторів на рівень якості продукції, необхідна багатофункціональна система управління якістю, яка могла б вирішувати проблеми якості на різних етапах виробництва.

Отже, потрібні не окремі та епізодичні зусилля, а сукупність методів постійного впливу на процес створення продукту з метою підтримки відповідного рівня якості. Ця сукупність методів повинна утворювати керуючу систему, яка створює та забезпечує управління якістю.

Для забезпечення якості продукції необхідно керуватися перевіреним практикою багатьох підприємств основним принципом: робити якісно – завжди вигідніше.

Певна кількість продукції кращої якості (вищого технічного рівня) здатна повніше задовольнити суспільні потреби, ніж та або навіть більша кількість продукції гіршого рівня якості. Це означає, що підвищення якості (технічного рівня) продукції у кінцевому підсумку еквівалентне збільшенню її виробництва з меншими загальними витратами суспільної праці. Йдеться про вплив підвищення рівня якості продукції не лише на виробництво, його ефективність, але й на імідж підприємства в цілому.

Практика господарювання свідчить, що частка витрат на виготовлення продукції більш високого рівня якості по відношенню до суми прибутку, навіть якщо досягнення вищого рівня якості пов'язане з додатковими витратами у виробництві, істотно скорочується за рахунок збільшення суми прибутку.

Підвищення рівня якості (технічного рівня), насамперед, знярядь праці має значний вплив на прискорення темпів розвитку певних напрямів науково-технічного прогресу.

Зокрема, підвищення надійності машин, устаткування, приладів та інших технічних пристроїв забезпечує розширення масштабів розвитку комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів, гнучких автоматизованих виробництв тощо.

Не потребує особливих доказів безпосередній вплив більш надійної техніки та якісних конструкційних матеріалів на ефективність використання основних і оборотних фондів підприємств, обсяг витрачання інвестиційних ресурсів.

Зрештою високоякісна продукція здатна ефективніше задовольнити різноманітний попит населення на споживчі товари. Постійне зростання випуску високоякісної конкурентоспроможної продукції (за технічним рівнем, дизайном, продажною ціною, експлуатаційними витратами) є необхідною умовою виходу того чи іншого підприємства на світовий ринок, формування сталого іміджу продуцента як економічно надійного партнера на ньому, розвитку зовнішнього-

кономічної діяльності, забезпечення стабільного прибутку і фінансового становища.

Неухильне зростання ефективності виробництва на кожному підприємстві за рахунок якісних чинників передбачає чітке визначення і комплексне використання всіх можливих шляхів поліпшення якості виробів.

У сучасній практиці використовується багато концепцій менеджменту якості.

Вивчаючи історію розвитку системи управління якістю, виділяють п'ять етапів її розвитку:

1. Перший етап: початок створення системного підходу управління якістю. З'являється перша система – система Тейлора (1905 рік). Її суть полягає в наступному: якісною вважалась продукція, а точніше деталь, яка входила в межі допуску (було встановлено верхню та нижню межу якості, за яких рівень якості продукції повинен був бути вищим за визначену мінімальну межу, а також не повинен був перевищувати максимальної межі, бо рівень якості продукту вище максимальної межі вважався економічно не вигідним для виробника); з'явилась професія – інспектор з якості; система мотивації-штрафи та звільнення за дефекти та брак; продукція вважалась якісною, якщо відповідала вимогам, які були встановлені в технічних умовах (ТУ). На цьому етапі система керування якістю була на рівні контролю якості виготовленого виробу.

2. Другий етап: на цьому етапі розпочинається контроль якості продукції на рівні процесу. У 1924 році в компанії БЕЛЛ Телефоун Лэборэтріз (корпорація АТ&Т) було закладено основи статистичного керування якістю. Було розроблено: контрольні карти, перші поняття і таблиці вибіркового контролю якості. Ці роботи поклали початок статистичних методів контролю якості, що згодом одержали значне поширення в Японії і мали істотний вплив на економічну революцію в цій країні.

Отже, на підприємствах з'явилися відділи, що використовували статистичні методи для проектування випуску продукції. Конструктори почали використовувати такі поняття як варіація та мінливість, та вплив цих явищ на рівень якості продукції. З'явилась спеціальність – інженер з якості, що повинен аналізувати показники рівня якості продукції і причини виникнення дефектів виробів, будувати контрольні карти тощо. У цілому акцент з інспекції і виявлення дефектів був перенесений на їх попередження шляхом виявлення причин появи дефектів і їх усунення на основі вивчення виробничих процесів. До професійного навчання додалося навчання статистичним методам аналізу, регулювання і контролю.

3. Третій етап: 1950-і роки. З'являється концепція тотального (загального) керування якістю продукції – TQC. Її автором був американський вчений А. Фейгенбаум. Системи TQC розвивалися в Японії з великим акцентом на застосуванні статистичних методів і залученні персоналу в роботу з контролю якості. Японці довгий час підкреслювали, що вони використовують підхід TQSC, де S – Statistical (статистичний), що означало використання статистичних методів у процесі аналізу контролю рівня якості продукції.

Ця система включала наступне: з'явилась матеріальна та моральна мотивація, заохочення. Головними мотивами якісної праці стали робота в колективі, визнання досягнень колегами і керівництвом, турбота фірми про майбутнє працівника, його страхування і підтримка його родини. Усе більше приділялась увага навчанню працівників, також застосовувались методи самонавчання.

В Європі стали приділяти велику увагу процесу документального закріплення основних положень систем забезпечення якості, їх реєстрації чи сертифікації третьою стороною. Необхідно згадати британський стандарт BS 7750, що значно підвищив інтерес європейців до проблеми забезпечення якості продукції і сертифікації систем контролю якості.

Більш серйозними стали вимоги до якості продукції в контрактах, більш надійними гарантії їх виконання.

4. Четвертий етап: 1970-ті та 80-ті роки – це етап початку загального (тотального) менеджменту якості (TQM).

Якщо TQC – це керування якістю з метою виконання встановлених вимог, то TQM – це керування цілями і самими вимогами.

У цей час з'явилася серія нових міжнародних стандартів систем контролю якості.

Система TQM є комплексною системою. Головними засадами функціонування даної системи є те, що вона орієнтована на постійне поліпшення якості продукції, мінімізацію виробничих витрат і постачання продукції точно в обумовлений термін.

Отже, філософія TQM базується на принципі – поліпшенню немає меж, а також у межах цієї системи прагнуть виготовляти продукцію без дефектів, з мінімумом виробничих витрат, а щоб цього досягти постійно необхідно працювати над покращенням системи управління якістю.

У системі TQM використовуються відповідні цілям методи керування якістю. Однією з ключових особливостей системи є використання колективних форм і методів пошуку, аналізу і вирішення проблем, постійна участь у поліпшенні якості роботи всього колективу.

У TQM істотно зростає роль людини і навчання персоналу.

Навчання стає тотальним і безупинним, та супроводжує працівників протягом усієї трудової діяльності. Істотно змінюються форми навчання, вони стають усе більш активними. Так, використовуються ділові ігри, проводяться тренінги та семінари, застосовуються комп'ютерні методи тощо.

Навчання перетворюється в частину мотивації, тому що добре навчена людина впевненіше почуває себе в колективі, здатна на роль лідера, має переваги в кар'єрі. Розробляються і використовуються спеціальні прийоми розвитку творчих здібностей працівників.

Головна ціль систем якості, побудованих на основі стандартів ISO серії 9000, – забезпечення рівня якості продукції, необхідного споживачам. Відповідно механізм системи, її методи і засоби орієнтовані на цю мету.

Незважаючи на те, що система не вирішує всіх задач, необхідних для забезпечення конкурентоспро-

можності продукції, популярність системи швидко росте і сьогодні вона займає важливе місце в ринковому механізмі.

5. П'ятий етап: 1990-ті роки – етап, коли виробники все більше враховують інтереси споживачів і намагаються найкращим чином їх задовольнити. Це привело до появи стандартів ISO 14000, що встановлюють вимоги з погляду захисту навколишнього середовища і безпеки продукції. Підсилюється увага керівників підприємств до задоволення потреб свого персоналу.

Найбільш ефективною вважається концепція Загального Управління Якістю (Total Quality Management) [2, с.92].

За даними консалтингової компанії Bain & Co, TQM входить до трійки найпоширеніших методів управління бізнесом у великих міжнародних корпораціях, оскільки TQM допомагає відносно швидко вдосконалити бізнес-процеси.

Також, необхідно зазначити, що в червні 2010 року в Казахстані на Міжнародному форумі менеджерів та аудиторів якості також було визнано TQM як метод, що забезпечує дійсно ефективне управління якістю [3].

Головна ідея концепції TQM полягає в тому, що компанія повинна працювати не тільки над якістю продукції, але і над якістю роботи в цілому. Постійне одночасне покращення цих трьох складових: якості продукції, якості організації процесів та рівня кваліфікації персоналу дозволять досягти більш швидкого та ефективного розвитку виробництва.

Якість продукції в рамках цієї концепції повинна визначатись такими детермінантами як: реалізація задоволення вимог споживачів, зростання фінансових показників та задоволення працівників підприємства умовами праці.

Якість організації процесів повинна включати два механізми: контроль якості (Quality Assurance) та покращення якості (Quality Improvements). Перший механізм – контроль якості, завдяки якому підтримується необхідний рівень якості на всіх етапах виробництва. Другий механізм – покращення якості. На цьому рівні не тільки підтримується існуючий рівень якості, але й постійно відбувається процес покращення якості.

Для підвищення рівня кваліфікації персоналу необхідно омолоджувати кадровий склад (приймати на роботу молодих спеціалістів у сфері якості), а працівників, що вже працюють необхідно направляти на курси підвищення кваліфікації в сфері управління якістю, проводити тренінги та семінари без відриву від виробничого процесу.

Без допомоги державного регулювання в сфері управління якістю, самому підприємству буде досить складно розпочати впровадження системи загального контролю якості. Тобто, забезпечення поліпшення якості продукції повинно стати загальнодержавним завданням, а основним шляхом його розв'язання – державна підтримка сучасних методів управління якістю.

Завдання державної політики у сфері управління якістю полягають у створенні необхідних правових, економічних, організаційних умов для:

- виробництва якісної продукції, конкурентоспроможної на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- задоволення попиту на безпечну та якісну продукцію;
- збереження та відновлення безпеки довкілля;
- збільшення доходів бюджету за рахунок інтенсифікації розвитку економіки;
- зростання зайнятості та підвищення життєвого рівня громадян;
- піднесення авторитету країни у світовому співтоваристві, забезпечення стабільного розвитку її економіки та посилення обороноздатності.

Економічні заходи державного регулювання в сфері управління якістю спрямовуються на стимулювання діяльності товаровиробників щодо поліпшення якості продукції, підвищення їх відповідальності за виготовлення та реалізацію неякісної продукції.

Організаційні заходи державного регулювання в сфері управління якістю спрямовуються на:

- створення умов для впровадження систем управління якістю продукції;
- залучення органів державного управління і громадських організацій до діяльності із забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції;
- пропагування заходів із забезпечення якості продукції та підвищення інформованості населення щодо них.

Підприємства промислово розвинених країн працюють за принципом підвищення продуктивності праці і поліпшення якості продукції, що дає можливість при не дуже високій її собівартості забезпечувати високий прибуток і конкурентоспроможність своєї продукції. Досягнути цього можна лише в умовах управління якістю продукції.

Досвід управління якістю продукції промислово розвинених країн (США, Японії, Великобританії, ФРН, Франції та інших), хоч і має певні національні риси, принципово не відрізняється. У цих країнах, як і в колишньому СРСР, основні принципи планування якості й організації системного управління нею, як правило, оформлялись у вигляді законів або державних стандартів. На сучасному етапі мають місце зміни в управлінні якістю продукції. Вони торкнулись, в першу чергу, контролю якості продукції, оцінки якості, сертифікації відповідності.

Заслуговує на увагу японський досвід управління якістю продукції, який дозволив державі випускати товари високої якості і дешевші, ніж аналогічні американські і західноєвропейські. Феномен Японії пояснюється такими особливостями, які можуть використовувати і українські підприємства:

- орієнтація на контроль якості процесів, а не якості продукції;
- орієнтація на запобігання можливості допущення дефектів;
- повне закріплення відповідальності за якість результату праці за безпосереднім виконавцем;
- активне використання людського фактора;
- практика цілеспрямованого створення власної субпідрядної мережі;

- широке впровадження наукових розробок в області керування і технології;

- високий ступінь комп'ютеризації всіх операцій керування, аналізу і контролю за виробництвом [4, с. 12].

Отже, система управління якістю продукції представляє собою регламентований міжнародними стандартами та стандартами підприємства порядок регулювання виробничих процесів, що направлений на забезпечення необхідного рівня якості продукції при її розробці, виготовленні та експлуатації. Вона є невід'ємною частиною системи управління виробництвом та призначена для посилення впливу механізму управління на підвищення якості роботи та ефективності виробництва.

Загальна система управління якістю продукції повинна базуватись на наступних принципах:

- принцип ефективності використання ресурсів на всіх етапах життєвого циклу продукції та на всіх рівнях управління підприємством;

- принцип комплексності – це одночасна реалізація взаємопов'язаних технічних, організаційних, економічних, соціальних та ідеологічних заходів при управлінні якістю продукції і ефективному використанні ресурсів з обов'язковим забезпеченням охорони навколишнього середовища;

- збалансованості – якість продукції повинна бути економічно вигідною для виробника.

Управління якістю продукції і ефективним використанням ресурсів здійснюється на основі реалізації таких функцій, як прогнозування технічного рівня продукції і розвитку підприємства; планування підвищення рівня якості продукції і ефективності виробництва; нормування і організація розробки нової продукції на виробництві; забезпечення стабільності запланованого рівня якості продукції при її розробці, виготовленні, зберіганні, збуті та експлуатації; організація метрологічного забезпечення та випробовування.

Отже, система загального управління якістю:

1. Впливає на темпи і ефективність науково-технічного прогресу; структуру виробництва і функціональний розподіл потужностей; краще використання основних фондів.

2. Забезпечує: економію сировини, палива, матеріалів, енергії; зростання ефективності інвестицій; більш повне задоволення потреб споживача.

3. Сприяє виходу підприємства на світовий ринок, збільшенню експорту, формуванню іміджу підприємства як економічно надійного партнера ринку.

4. Забезпечує споживачів якісною продукцією, що є економічно вигідним для виробника.

Для покращення рівня управління якістю продукції необхідно:

- використання досягнень науки і техніки в процесі проектування виробів;

- запровадження новітньої технології виробництва і суворе дотримання технологічної дисципліни;

- забезпечення належної технологічної оснащеності виробництва;

- застосування стандартів і технічних умов;

- робота над удосконаленням існуючих стандартів якості, покращення їх рівня відповідності вимогам споживачів;

- збільшення об'єму випуску сертифікованої продукції, покращення окремих показників якості продукції;

- удосконалення методів контролю і розвиток масового самоконтролю під час виготовлення продукції;

- розробка заходів щодо застосування узгодженої системи прогнозування та планування необхідного рівня якості виробів;

- збалансування прийнятих для продуцентів та споживачів цін на продукцію;

- використання ефективної мотивації праці всіх категорій персоналу підприємства, що є одним з головних факторів підвищення якості продукції;

- всебічну активацію людського чинника та проведення кадрової політики, адаптованої до ринкових умов господарювання.

Головними відмінностями системи загального управління якістю від традиційного контролю якості є:

1. Традиційний контроль якості намагається задовольнити потреби того суб'єкта, який безпосередньо купує товар, а TQM задовольняє споживача з точки зору суспільства.

2. Традиційний контроль включає: планування, забезпечення й контроль поліпшення якості продукції; TQM – планування, забезпечення й контроль поліпшення якості всіх процесів і систем.

3. Традиційний контроль – розробка переважно коригувальних дій, TQM – розробка переважно попереджувальних дій.

4. Традиційний контроль – навчання управлінню якістю тільки співробітників відділу контролю якості, TQM – навчання управлінню якістю всього персоналу.

5. Традиційний контроль – покладення функцій забезпечення якості на відділ контролю якості, TQM – покладення функцій управління якістю на всіх співробітників.

6. Традиційний контроль – вирішення в напрямі якості тільки „гарячих“ питань і завдань сьогодення, TQM – регулярне виявлення й вирішення проблем.

7. Традиційний контроль – виконання кожним працівником автономно поставленого завдання, TQM – координація та взаємодія діяльності всіх співробітників у сфері якості.

Висновок. Питання забезпечення та покращення якості продукції і її конкурентоспроможності обов'язково необхідно розглядати у взаємозв'язку, орієнтуючись на ті підходи та концепції, що домінують як у межах країни, так і на рівні підприємства. Якість продукції створюється на конкретних підприємствах і процес її забезпечення на кожному підприємстві починається із чіткого усвідомлення співробітників тих цілей, що є пріоритетними для підприємства. А визначення пріоритетності цілей компанії здійснюється на основі концепції державної політики і тих пріоритетів, які чітко сформульовані й проголошені на рівні держави у вигляді національної політики в галузі якості.

Список літератури

1. Якість. Терміни та визначення : ДСТУ ISO 9000 – 2001. – [Чинний від 2001 – 10 – 01]. –К.: Держстандарт України, 2001. – 33 с.: табл. – (Національний стандарт України).
2. Труш Ю.Л. Обґрунтування основних шляхів підвищення управління якістю продукції / Труш Ю.Л. // Формування ринкових відносин в Україні : Збірник наукових праць.–2010.–№8 –С. 91–94. –Бібліогр.: С. 94.
3. Качество – залог достижения конкурентоспособности [Электронный ресурс]: (Итоги форума TQM Kaz – 2010. V Международный Форум Менеджеров Качества в Казахстане 23 – 25 июня 2010 года). – Режим доступа до статті: <http://www.tqm-forum.org>.
- 4 Пономарьова О.С. Шляхи гармонізації вітчизняної практики управління якістю з міжнародними стандартами / Пономарьова О.С. // Економіка. Фінанси. Право: Інформаційно-аналітичний журнал. – 2008. – №5. – С.10 – 14. – Бібліогр.:с.14.
5. Панченко М.О. Впровадження на підприємстві ефективної системи менеджменту якості / Панченко М.О. // Південноукраїнський правничий часопис: Науковий журнал. – 2006. – №4. – С. 256 – 257. – Бібліогр.: с. 257.
6. Петренко К.В. Система управління якістю продукції на підприємстві як чинник його ефективної діяльності / Петренко К.В. // Формування ринкових відносин в Україні : Збірник наукових праць. – 2009. – №12. – С. 32 – 34. – Бібліогр.:с.34.

Рассмотрены вопросы управления качеством продукции. Исследованы вопросы использования предприятиями системы контроля качеством продукции. Проведён сравнительный анализ системы всеобщего управления качеством и традиционного контроля качества. Отмечены преимущества всеобщего управления качеством. Выявлены особенности обеспечения качества продукции и их влияние на эффективность производства. Определена необходимость всеобщей системы управления качеством в современных условиях.

Ключевые слова: *качество, продукция, конкурентоспособность, контроль, система управления качеством, стандарт*

The questions about quality management of products are examined in the article. The questions about using checking systems of products quality at enterprises are analyzed. Comparative analysis of TQM and traditional quality control is held. Advantages of TQM are stated. Features of quality assurance and their influence on the efficiency of production are demonstrated. The necessity of Total Quality Management in modern conditions is determined.

Keywords: *quality, products, competitiveness, control, system of quality management, standard*

Рекомендовано до публікації докт. екон. наук Ю.С. Петрунею. Дана надходження рукопису 27.12.10

УДК 331.101.6:621

**Ю.В. Буц, канд. екон. наук, доц.,
А.В. Бернатська**

Державний вищий навчальний заклад „Національний гірничий університет”, м. Дніпропетровськ, Україна,
e-mail: buts_yv@ukr.net

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В МАШИНОБУДУВАННІ

**Yu.V. Buts, Cand. Sc. (Econ.), Associate Professor,
A.V. Bernattska**

State Higher Educational Institution “National Mining University”, Dnipropetrovsk, Ukraine,
e-mail: buts_yv@ukr.net

PROBLEMS OF INCREASE OF LABOUR PRODUCTIVITY IN MECHANICAL ENGINEERING

Розглянуто поняття та проблеми підвищення продуктивності праці, закордонний і вітчизняний досвід вимірювання продуктивності. Наведено класифікацію факторів, що впливають на рівень продуктивності праці, за рядом ознак і показано шляхи виявлення резервів її росту; обґрунтовано питання виміру продуктивності праці; виявлено шляхи підвищення ефективності праці. Наведено результати аналізу продуктивності праці по механоскладальному цехові машинобудівного підприємства.

Ключові слова: *продуктивність праці, зовнішні та внутрішні фактори, резерви росту продуктивності праці, методи вимірювання*

Враховуючи нестабільність зовнішнього середовища, значну залежність від іноземних інвестицій і кредитів, а також обмеженість внутрішніх екстенсивних факторів економічного росту, стає очевидним, що підвищення ефективності національної економіки в цілому й окремого підприємства залежить від використання інтенсивних факторів і, насамперед, від росту продуктивності праці.

вних факторів економічного росту, стає очевидним, що підвищення ефективності національної економіки в цілому й окремого підприємства залежить від використання інтенсивних факторів і, насамперед, від росту продуктивності праці.

© Буц Ю.В., Бернатська А.В., 2011